

USNESENÍ

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Vávry a soudkyň JUDr. Stanislavy Illové a Mgr. Evy Mildeové ve věci

žalobce: **ČSAD Hodonín a.s.**, IČO 60747536
sídlem Brněnská 3883/48, 695 01 Hodonín
zastoupený advokátem Mgr. Miroslavem Fotrem
sídlem Rodinova 691/4, 695 01 Hodonín

Proti
žalovanému: **BORS Břeclav a.s.**, IČO 49969242
sídlem Bratislavská 2284/26, 690 02 Břeclav
zastoupený advokátem Mgr. Tomášem Danielem
nábřeží Komenského 1397/9, 690 02 Břeclav

o zaplacení částky 1 241 300 Kč s příslušenstvím, o odvolání žalovaného proti rozsudku Okresního soudu v Břeclavi ze dne 22. března 2018, č. j. 8 C 59/2015-505

takto:

Rozsudek soudu prvního stupně se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. V záhlaví označeným rozsudkem uložil soud prvního stupně žalovanému povinnost zaplatit žalobci částku 1 241 300 Kč s 8,05% úrokem z prodlení ročně od 27. 1. 2015 do zaplacení, to vše do tří dnů od právní moci rozsudku (I. výrok) Rozhodl, že žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení ve výši 130 065 Kč k rukám jeho zástupce do tří dnů od právní moci rozsudku (II. výrok).
2. Proti tomuto rozsudku podal žalovaný odvolání. Uvedl, že soud prvního stupně nezjistil tvrzenou praxi hrazení poplatků za vjezdy na autobusová nádraží a výjezdy z nich, neboť, i když oslovil čtrnáct subjektů, vycházel z odpovědí pouze necelé jedné třetiny z nich. Žalobcem tvrzená praxe úhrad za vjezdy a výjezdy by nemohla z ekonomického hlediska fungovat, což mimo jiné potvrzují i názory organizátora příslušné dopravy, Jihomoravského kraje. Pokud byla soudem prvního stupně nějaká obvyklá cena zjištěna, jednalo se o cenu, která v sobě zahrnuje i čerpání služeb, přestože žalobce žalovanému žádné služby neposkytoval, dokonce je mu odepřel a zakázal. Žalovaný tak byl přinucen, aby si tyto služby pro řidiče svých autobusů zajistil za úplatu u jiného poskytovatele. Není a nemůže být spravedlivé, aby žalovanému byla uložena povinnost vydat něco, co mu žalobce nikdy neposkytl a co mu poskytovat odmítl. Za správné žalovaný považuje rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, který právní titul užívání nemovitostí posoudil přesně a přesvědčivě. Žalobci proto náleží jen náhrada za užívání pozemku. Ačkoli žalovaný navrhoval vypracování znaleckého posudku ohledně výše obvyklé ceny za užívání nádraží bez poskytování služeb a sám soudu odborný posudek předložil, znalec nebyl ustanoven a ani soud nevycházel z posudku zpracovaného. Závěr soudu prvního stupně o pasivní legitimaci žalovaného je neurčitý a nepřezkoumatelný, neboť nebylo zohledněno, že skutečným beneficentem z provozované dopravy je Jihomoravský kraj, který si veřejnou linkovou dopravu objednává a v jehož prospěch je zajišťována. Tento subjekt si vymínil, aby autobusové nádraží Hodonín bylo dopravcem

obsluhováno. Tím, kdo bez právního důvodu užíval majetek žalobce a kdo se na jeho úkor obohacoval, nemohl být žalovaný, který pouze plnil závazek veřejné služby podle uzavřené smlouvy, ale jedině Jihomoravský kraj. Ten profitoval z jízdného, které pro něj žalovaný od cestujících vybíral. Jihomoravský kraj v současné době celou situaci ohledně plateb za používání autobusových nádraží sám aktivně řeší. Uvědomuje si rizika, která by spekulativně vysoké poplatky za pouhé vjezdy na autobusová nádraží a výjezdy z nich mohla přinést, a proto hodlá přistoupit k jejich regulaci. Žalovaný rozporuje závěr soudu prvního stupně, podle kterého poplatky za vjezd či výjezd vždy zahrnují rovněž i úhradu služeb. Sám žalovaný zcela zásadně obě situace rozlišuje a za pouhý vjezd na autobusové nádraží v Hustopečích, které vlastní a provozuje, a ani za výjezd z něj, si neúčtuje poplatky žádné. Výše údajných nároků, které by podle napadeného rozsudku měly žalobci náležet, je absurdní, neboť za celé období činí více než 64 milionů Kč, což je takřka desetinásobek hodnoty pozemku autobusového nádraží. Veškeré aktuální spory mezi účastníky jsou vyvrcholením situace, v níž žalobce jednostranně a nečekaně stanovil pro žalovaného neadekvátní a ekonomicky likvidační poplatky za pouhý průjezd žalovaného jeho nádražím bez poskytování jakýchkoliv služeb, které lze označit jako „zázemí pro řidiče“ (odpočívárna, šatna, kuchyňka, sprcha, odvod tržeb z přepravného, odstavení vozidel mezi spoji, apod.). Stanovení uvedených poplatků bylo v rozporu s dřívější praxí žalobce, protože v minulosti úhradu žádných poplatků nepožadoval. Jediný důvod, který žalobce vedl ke změně jeho postoje, byla „msta“ za výsledek soutěže o veřejnou zakázku získanou žalovaným. Žalobce své nároky vůči žalovanému uplatňuje na základě několika samostatných žalob, jejichž základ je v zásadě stejný, rozdílné je jen období, za které úhradu požaduje., Žalovaný navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

3. Žalobce k odvolání uvedl, že žalovaný svými úkony v průběhu řízení, jak před soudem prvního stupně, tak i před soudem odvolacím, pouze sleduje oddálení rozhodnutí soudu. Přitom ve sporu se jedná o užívání nemovitostí žalobce v druhém pololetí roku 2014, všechna tvrzení významná pro rozhodnutí byla uvedena, a tak již ani nelze očekávat jejich doplnění. Navíc žalovaný od 1. 7. 2018 autobusovou dopravu neprovozuje, většinu majetku převedl na nástupnické společnosti. Pokud jde o pasivní legitimaci žalovaného, soud oprávněně dospěl k závěru, že legitimován je žalovaný, a nikoli Jihomoravský kraj. Bylo na žalovaném, aby cenu obsluhy autobusových zastávek zahrnul do své nabídky v rámci veřejné soutěže tak, jak to učinily společnosti VYDOS BUS a.s. a ČSAD Kyjov a.s., které respektují podmínky určené pro nádraží v Hodoníně, stanovené poplatky pravidelně platí, aniž by to pro ně bylo likvidační, ačkoli zakázku vysoutěžily za téměř shodnou cenu jako žalovaný. Odvolatel neuvádí, že platí ještě vyšší poplatky za užívání nádraží v Brně. Sám na svém nádraží v Hustopečích také vybírá poplatky za vjezd a výjezd ve výši po 50 Kč. Žalobce navrhl, aby napadený rozsudek byl potvrzen.
4. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o. s. ř.) po zjištění, že odvolání bylo podáno k tomu oprávněným subjektem (§ 201 o. s. ř.), směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je přípustné (§ 201, § 202 o. s. ř.), bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), v souladu s ustanovením § 212a odst. 1 o. s. ř. přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení mu předcházející v rozsahu napadeném odvoláním i nad rámec odvolacích námitek bez nařízení jednání (§ 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.), a poté dospěl k závěru, že odvolání je částečně důvodné.
5. Z obsahu spisu odvolací soud zjistil, že žalobce se v žalobě, která byla soudu doručena dne 19. 3. 2015, domáhal vydání rozhodnutí, jímž by soud žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci částku 1 241 300 Kč s 8,05% úrokem z prodlení ročně od 27. 1. 2015 do zaplacení. V žalobě uvedl, že je výlučným vlastníkem, provozovatelem a správcem autobusového nádraží v Hodoníně. Žalovaný jako dopravce bez jeho výslovného souhlasu a bez placení úplaty toto nádraží užívá, zajíždí svými autobusy po jeho komunikacích na zastávky u nástupišť zde umístěných. Jeho cestující užívají veškeré prostory nádraží. Žalovaný odmítá jakýkoliv smluvní vztah účastníků i placení úplaty za užívání nemovitostí žalobce, čímž získává značnou ekonomickou výhodu oproti jiným uživatelům a na úkor vlastníka nádraží se bez spravedlivého důvodu obohacuje. Na výzvu

k vydání bezdůvodného obohacení získaného v období od 1. 7. 2014 do 31. 12. 2014 nereaguje. Autobusové nádraží se sestává z budovy č. p. 3698 občanská vybavenost, postavené na parcele č. 6127 o výměře 840 m² zastavěná plocha a nádvoří, a dále ze zpevněných komunikací a ploch s nástupišti a autobusovými zastávkami, umístěnými na parcele č. 2054/62 o výměře 9704 m². Příjezdová komunikace na nádraží vede z ulice Svatopluka Čecha, nádraží je tvořeno dalšími komunikacemi, odstavnými plochami, autobusovými zastávkami na vyvýšených, krytých a osvětlených nástupišti, opatřených pevným zábradlím a označníky s vyvěšenými jízdními řády. Odjezdová komunikace je vedena zpět na ulici Svatopluka Čecha. Veškeré cestující veřejnosti je k dispozici výpravní budova s vytápěným vestibulem, informačními tabulemi a žalobcem provozovanou informační kanceláří, včetně sociálního zařízení. Na období deseti let počínaje 15. 12. 2013 byla zadavatelem Jihomoravským krajem vyhlášena veřejná zakázka „Výběr dopravců pro uzavření smluv o veřejných službách v přepravě cestujících ve veřejné linkové osobní dopravě v rámci IDS JMK - oblast Jihovýchod“. Po soutěži, v rámci spuštění veřejných služeb v přepravě cestujících ode dne 15. 12. 2013 byly na nástupišti nádraží v Hodoníně rozděleny zastávky pro dopravce podle jízdních řádů; pro žalovaného to byla zastávka č. 1 pro jízdní řád 663, zastávka č. 3 pro jízdní řád 911, zastávka č. 5 pro jízdní řád 913, zastávka č. 9 pro jízdní řád 556, zastávka č. 13 pro jízdní řád 109 a zastávka č. 15 pro jízdní řád č. 572. Jízdní řády č. 109, 556, 572, 663, 911 a 913, týkající se žalovaného, jsou vyvěšeny na označnicích jednotlivých zastávek, v informačním systému výpravní budovy a v informačních systémech IDS JMK. Žalobce zaslal žalovanému přípisem ze dne 11. 11. 2013 návrhy smluv o užívání autobusového nádraží v Hodoníně s příloženým ceníkem platným od 15. 12. 2013. Nabídka obsahovala obvyklé a s jinými vlastníky autobusových nádraží srovnatelné podmínky, cenu za vjezd na autobusové nádraží a výjezd po 50 Kč. Žalovaný jako jediný dopravce na nabídku k uzavření smlouvy o užívání nádraží nereagoval. Žalobce se proto opakovaně přípisy s žádostí o řešení sporu s žalovaným obrátil na Jihomoravský kraj. Ten se ve své odpovědi vyhnul jakémukoli řešení sporu v systému zajišťování IDS JMK a odkázal žalobce na soudní cestu. Potvrdil však, že autobusy žalovaného podle platných jízdních řádů používají zastávku Hodonín, autobusové nádraží, a to podle platně uzavřené smlouvy o plnění závazku přepravy cestujících. Je tak nepochybné, že přesně podle jízdních řádů č. 109, 556, 572, 663, 911 a 913 zajíždí žalovaný svými autobusy na nádraží v Hodoníně, a to podle linek a spojů, dnů a časů v platných jízdních řádech. Za období od 1. 7. 2014 do 31. 12. 2014 vypočítal žalobce částku za užívání nádraží žalovaným ve výši 1 241 300 Kč, o kterou se žalovaný oproti jiným srovnatelným dopravcům neoprávněně obohatil na úkor žalobce. Autobusy žalovaného uskutečnily za toto období celkem 24834 vjezdů na zastávky a výjezdů ze zastávek, z toho v měsíci červenci 2014 v počtu 4246, v měsíci srpnu 2014 v počtu 3990, v měsíci září 2014 v počtu 4356, v měsíci říjnu 2014 v počtu 4392, v měsíci listopadu 2014 v počtu 3942 a v měsíci prosinci 2014 v počtu 3908 vjezdů a výjezdů. Žalobce nepočítal vjezdy pro cestující na počátku linky a rovněž výjezdy po výstupu posledních cestujících u končících linek. Výpočet je zdokumentován v příložené tabulce. Vzhledem k tomu, že žalovaný ani do konce roku 2014 žádnou úplatu za užívání nemovitostí žalobci nezaplatil, vyzval ho žalobce přípisem ze dne 13. 1. 2015 k vydání bezdůvodného obohacení ve výši 1 241 300 Kč do 26. 11. 2015. Protože ani poté nebylo na dluh hrazeno, požaduje mimo jistiny ode dne následujícího úroky z prodlení v zákonné výši.

- Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě uvedl stejné námítky, které použil ve svém odvolání. Především poukazoval na to, že nádraží v Hodoníně nevyužívá, neboť žalobce neuspokojuje žádné z jeho potřeb dopravce. Žalovaný zajišťuje dopravní obslužnost pro Jihomoravský kraj na základě smlouvy s ním uzavřené. Za tuto službu je mu vyplácena sjednaná odměna. Příjmy z jízdního, které hradí cestující a které vybírá žalovaný, nejsou jeho příjmy, neboť je odevzdává Jihomoravskému kraji. Ten také stanoví výši jízdního. Zastávka na nádraží v Hodoníně byla určena rozhodnutím Jihomoravského kraje a slouží cestujícím k zajištění jejich potřeb při čekání na příslušný spoj. Jestliže žalobce na určené zastávce zajišťuje potřeby pro cestující, zajišťuje je pro Jihomoravský kraj, vůči němuž by měl své nároky uplatnit. Žalovaný dopravce má potřeby zcela jiné, obstarává pro své zaměstnance prostory a zázemí po dobu čekání mezi jednotlivými spoji či o bezpečnostních

přestávkách, která je spojena s parkováním (odstavení) vozidla. Žalobce žádnou z těchto potřeb žalovanému na nádraží v Hodoníně nezajišťuje, žalovanému tyto služby poskytuje třetí osoba za úplatu. Požadavek žalobce na zaplacení pouhých vjezdů a výjezdů autobusů žalovaného z nádraží je proto neoprávněný.

7. Soud prvního stupně rozhodl ve věci napadeným rozsudkem, v jehož odůvodnění uvedl, že žalovaný užívá bez právního důvodu a přiměřené náhrady majetek žalobce, bez spravedlivého důvodu se tak při svém podnikání na úkor žalobce oproti jiným, za totéž platícím dopravcům, obohacuje. Žalobce svůj majetek využívá pro podnikatelské účely, pronajímá jej jednotlivým dopravcům za úplatu, stejně jako jiní státem nedotovaní soukromí vlastníci či provozovatelé obdobných objektů, mezi něž v pozici provozovatele autobusového nádraží v Hustopečích náleží i sám žalovaný. Zavedenou praxí soukromých vlastníků či provozovatelů objektů autobusových nádraží je vybírání nájemného a stejně tak je zavedenou praxí dopravců jim nájemné platit. Žalovaný uzavření nájemní smlouvy odmítl a soud mu tak uložil podle ustanovení § 2991 odst. 1 a 2 o. z., § 3003 o. z. povinnost vydat žalovanému bezdůvodné obohacení ve výši nájemného, placeného ostatními dopravci za totéž plnění ve stejné výši, jaká byla s nimi ujednána, tedy ve výši obvyklé v téže době s přihlédnutím k nájemnému za nájem obdobných věcí za obdobných podmínek. Nájem za užívání neveřejných prostor nádraží pro zaměstnance dopravců nebyl stanoven žalobcem ani žalovaným na jeho nádraží v Hustopečích a ani některým ze soukromých vlastníků či provozovatelů jiných objektů autobusových nádraží zvláštní konkrétní částkou, takže je pouze věcí žalovaného, že nevyužívá službu, která není nijak zvlášť zpoplatněna a lze ji čerpat v rámci realizovaného placeného vjezdu a výjezdu. Přesto, že žalovaný plní závazek veřejné služby určený orgánem veřejné správy v rámci zajištění dopravní obslužnosti, nelze souhlasit s tvrzením žalovaného, že zastávku v Hodoníně obsluhuje nikoli na základě svého rozhodnutí či ve svůj prospěch, ale na základě rozhodnutí orgánu veřejné správy a v jeho prospěch. Bylo svobodným rozhodnutím každého z uchazečů o veřejnou zakázku reagovat na její vyhlášení a výběrového řízení se zúčastnit, to vše nejen se zvážením veškerých možných nákladů, ale i s jejich vědomím, když v předchozím období byl zadavatelem o zpoplatnění vjezdu na autobusové nádraží v Hodoníně informován a za poskytování této služby také logicky obdržel protihodnotu ve formě odměny. Dopisem ze dne 13. 1. 2015 vyzval žalobce žalovaného k zaplacení žalované částky 1 241 700 Kč do 26. 1. 2015, a proto je žalovaný od 27. 1. 2015 v prodlení s úhradou. Podle ustanovení § 1970 o. z. je žalovaný mimo jistiny dluhu povinen platit úroky z prodlení ve výši 8,05% ročně stanovené nařízením vlády č. 351/2013 Sb. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř. Žalobci, který byl v řízení plně úspěšný, byla přiznána náhrada nákladů řízení vzniklých zaplacením soudního poplatku a zastoupením advokátem ve výši 130 065 Kč.
8. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, které byly rekapitulovány shora, s výhradami dále uvedenými. Žalovaný dopravce využíval v období od 1. 7. 2014 do 31. 12. 2014 autobusové nádraží v Hodoníně, které vlastní, spravuje a provozuje žalobce, neboť na základě veřejné soutěže s ním na deset let (počínaje 15. 12. 2013) Jihomoravský kraj uzavřel smlouvu o veřejných službách v přepravě cestujících ve veřejné linkové osobní dopravě v rámci IDS JMK - oblast Jihovýchod. Ode dne 15. 12. 2013 byly na nástupištích nádraží v Hodoníně rozděleny zastávky pro dopravce podle jízdních řádů, pro žalovaného to byla zastávka č. 1 pro jízdní řád 663, zastávka č. 3 pro jízdní řád 911, zastávka č. 5 pro jízdní řád 913, zastávka č. 9 pro jízdní řád 556, zastávka č. 13 pro jízdní řád 109 a zastávka č. 15 pro jízdní řád č. 572. Podle jízdních řádů č. 109, 556, 572, 663, 911 a 913, za období od 1. 7. 2014 do 31. 12. 2014 žalovaný učinil 24834 vjezdů na zastávky a výjezdů ze zastávek, z toho v měsíci červenci 2014 v počtu 4246, v měsíci srpnu 2014 v počtu 3990, v měsíci září 2014 v počtu 4356, v měsíci říjnu 2014 v počtu 4392, v měsíci listopadu 2014 v počtu 3942 a v měsíci prosinci 2014 v počtu 3908 vjezdů a výjezdů. V tom nejsou zahrnuty vjezdy pro cestující na počátku linky a rovněž výjezdy po výstupu posledních cestujících u končících linek. Oproti jiným dopravcům žalovaný za užívání nádraží

žalobci nic nezaplatil, odmítl se žalobcem uzavřít jím navrhovanou smlouvu. Užíváním nádraží mu tak vzniklo bezdůvodné obohacení.

9. Podle ustanovení § 2991 o. z., kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil (odst. 1). Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám (odst. 2).
10. Odvolací soud dospěl k závěru, že nárok žalobce uplatněný v žalobě je co do základu dán. Žalovanému vzniklo užíváním autobusového nádraží v Hodoníně bez právního důvodu v uvedeném období bezdůvodného obohacení. Soud vycházel z dosavadní judikatury, z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. 32 Cdo 2437/2015S., jímž byly v obdobné věci sice zrušeny rozsudky Krajského soudu v Brně a Městského soudu v Brně, ale v dalším řízení bylo soudům uloženo zabývat se otázkou výše bezdůvodného obohacení vzniklého právě bezesmluvním užíváním autobusového nádraží dopravcem. Rozsudkem ze dne 1. 11. 2018, č. j. 27 Co 150/2017-206 Krajský soud v Brně potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, jímž byl dopravce zavázán k vydání bezdůvodného obohacení, vzniklého rovněž bezesmluvním užíváním autobusového nádraží ve vlastnictví jiné osoby. Konečně Krajský soud v Brně dne 25. 9. 2018 zrušil usnesením č. j. 47 Co 121/2017-2013 rozsudek soudu prvního stupně s tím, aby se znovu zabýval výší bezdůvodného obohacení, které vzniklo užíváním autobusového nádraží bez právního důvodu. Pokud se žalovaný odkazoval a dovolával se rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 10. 2015, č. j. 5 Cmo 259/2015-482, pak tímto usnesením byl zrušen mezitímní rozsudek Krajského soudu v Brně z důvodu nedostatku věcné příslušnosti tohoto soudu a nebylo jím rozhodováno ve věci samé.
11. Jestliže žalovaný v odvolání namítal, že Jihomoravský kraj hodlá se zřetelem na vznikající těžkosti a spory přijmout nějaká nová řešení ohledně užívání autobusových nádraží jednotlivými dopravci a ohledně poskytování s tím spojených služeb a regulovat za tyto služby účtované ceny, pak tato změna stanoviska nemá žádný dopad na projednávanou věc, která se vztahuje k období druhého pololetí roku 2014. Soud prvního stupně správně vycházel z vyjádření Krajského úřadu Jihomoravského kraje, odboru dopravy ze dne 29. 4. 2014, 28. 5. 2014 a 31. 8. 2017, z nichž vyplývá, že úřad nebude vstupovat do vztahů účastníků, neboť si je musí vyřešit sami, třeba i soudní cestou. Přitom však trval na tom, aby žalovaný podle uzavřené smlouvy obsluhoval zastávku Hodonín, autobusové nádraží. Uvedl, že „*nabídková cena dopravce musí zahrnovat veškeré náklady spojené s realizací celé části Veřejné zakázky dle podmínek stanovených v závazném textu*“ a že „*v nabídkové ceně dle vozokilometru je uchazeč povinen zohlednit veškeré možné náklady související s plněním Veřejné zakázky vyjma nákladů na mýtné, které budou uchazeči ubrazeny dle skutečně vynaložené výše...*“
12. Odvolací soud nesouhlasí s námitkou žalovaného ohledně jeho nedostatku legitimace ve sporu. Ten, komu vznikl majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, není Jihomoravský kraj, jež si poskytování služby obyvatelstvu zajistil a zaplatil, ale žalovaný, který službu, přepravu osob na určených linkách, za úplatu Jihomoravskému kraji poskytuje podle smlouvy uzavřené na základě výsledků veřejné soutěže. Přitom v nabídnuté ceně, jak vyplývá ze shora uvedeného, musely být zahrnuty veškeré předpokládané náklady žalovaného, včetně ceny za užívání nádraží. Jízdné je sice vybíráno ve prospěch Jihomoravského kraje, ale jen proto, že za službu hradí smlouvenou úplatu, kterou dopravci zaručuje, že linka zřízená ve veřejném zájmu pro něj nebude ztrátová v důsledku nízkého počtu na ní přepravovaných cestujících.
13. Podle ustanovení § 2999 odst. 1 věty první o. z., není-li vydání předmětu bezdůvodného obohacení dobře možné, má ochuzený právo na peněžitou náhradu ve výši obvyklé ceny
14. Z komentářové literatury uveřejněné v ASPI se podává, že citované ustanovení navazuje na předchozí úpravu § 458 zák. č. 40/1964 Sb., dle něhož muselo být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením, a nebylo-li to dobře možné zejména proto, že obohacení spočívalo ve

výkonech, musela být poskytnuta peněžité náhrada. Zůstává tedy zachována priorita vydání samotného předmětu bezdůvodného obohacení (naturální restituce) i povinnost poskytnout náhradní plnění v penězích, není-li dobře možné vydat přímo předmět bezdůvodného obohacení (např. obohacení spočívalo ve výkonech, došlo ke zničení, spotřebování, zcizení nebo ztrátě předmětu bezdůvodného obohacení), aby tak byl odčerpáním neoprávněně nabytých hodnot v zásadě obnoven předešlý stav. Přestože je navazujícími ustanoveními základní povinnost stanovená § 2999 odst. 1 poněkud modifikována v závislosti na okolnostech konkrétní situace, lze říci, že i nadále by mělo být výchozí pro stanovení, co je obohacený povinen vydat ochuzenému, to co nabyl, nehledě na újmu utrpěnou ochuzeným. Dosavadní úprava sice výslovně nestanovila, jakým způsobem má být určena výše peněžité náhrady, nicméně kritérium obvyklé ceny bylo dovozováno výkladem jako optimální, což zjevně našlo odraz i ve znění zákona. Při stanovení výše peněžité náhrady přitom bude i nadále třeba mít na zřeteli základní zásadu vyplývající z § 2991, dle níž je obohacený povinen vydat ochuzenému, oč se obohatil, tedy oč se rozrostla jeho majetková sféra. Není proto rozhodující majetkový úbytek na straně ochuzeného, ale prostřednictvím obvyklé ceny vyčíslený přírůstek aktiv nebo úbytek pasiv na straně obohaceného.

15. Pokud jde o určení výše obvyklé ceny za užívání nádraží, ztotožnil se v této věci soud prvního stupně pouze s cenou stanovenou žalobcem v jeho ceníku. Odvolací soud však vzal v úvahu námitku žalovaného, že soud prvního stupně vycházel jen z menšího počtu vyjádření provozovatelů nádraží, která si vyžádal, a nezohlednil, že žalovaný na nádraží nevyužíval veškeré služby, které jsou poskytovány, zejména ty, které se týkají samotného žalovaného, jeho řidičů (zázemí, odpočinkové místnosti, sociální zařízení, šatny) i vozidel (odstavné plochy).
16. Podle ustanovení § 2 odst. 6 zák. č. 526/1990 Sb. o cenách, obvyklou cenou pro účely tohoto zákona se rozumí cena shodného nebo z hlediska užití porovnatelného nebo vzájemně zastupitelného zboží, volně sjednaná mezi prodávajícími a kupujícími, kteří jsou na sobě navzájem ekonomicky, kapitálově nebo personálně nezávislí na daném trhu, který není ohrožen účinky omezení hospodářské soutěže. Nelze-li zjistit cenu obvyklou na trhu, určí se cena pro posouzení, zda nedochází ke zneužití výhodnějšího hospodářského postavení, kalkulačním propočtem ekonomicky oprávněných nákladů a přiměřeného zisku. Podle ustanovení § 1 odst. 1, zákon se vztahuje na uplatňování, regulaci a kontrolu cen výrobků, výkonů, prací a služeb (dále jen "zboží") pro tuzemský trh, včetně cen zboží z dovozu a cen zboží určeného pro vývoz.
17. Podle názoru odvolacího soudu nelze výši bezdůvodného obohacení ztotožnit s cenou, kterou žalobce požaduje podle svého ceníku ve vztahu k dalším obchodním partnerům, s tím, že se jedná o cenu obvyklou. Odvolací soud přitom vyšel z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. 32 Cdo 2437/2015, který posuzoval obdobnou kauzu. V jeho odůvodnění se uvádí: *Odvolací soud však nepostupoval důsledně v intencích závěrů ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (a v tomto ohledu se od ní odchýlil) při řešení otázky, zda obvyklá cena poskytnuté služby, a tedy i výše získaného obohacení skutečně odpovídá ceníkové ceně žalobkyně. Ve své rozhodovací praxi, k jejíž změně neshledává důvod, Nejvyšší soud vychází důsledně z názoru, že peněžité náhrada za plnění, které není dobře možné vrátit, musí odpovídat hodnotě, za jakou bylo v daném místě a čase a za obdobných podmínek obvykle poskytováno obdobné plnění (obvyklé ceně tohoto plnění) [srov. rozsudek ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2578/98, uveřejněný pod číslem 53/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, a dále např. rozsudek ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. 29 Odo 805/2001, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, sešit č. 12, ročník 2002, pod číslem 235, rozsudek ze dne 19. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 622/2002, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck (dále jen „Soubor“), pod číslem C 1783, a rozsudek ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 23 Odo 954/2006, uveřejněný v Souboru pod číslem C 7081]. Nejvyšší soud zdůrazňuje, vycházející ze závěrů R 12/1989, že výše peněžité náhrady se musí odvozovat od prospěchu, jenž byl plněním bez právního důvodu získán, obohacený je tedy povinen vydat vše (nikoliv více), co sám získal. Při určení výše této náhrady je přitom třeba přihlídnout i k případné vadnosti plnění (k jeho nedostatkům), pokud má za následek snížení skutečného majetkového prospěchu obohaceného (srov. již rozsudek ze dne 7. 9. 2000, sp. zn. 29 Cdo 200/2000, uveřejněný v časopise Obchodní právo, svazek 10, ročník 2000, str. 23, a shodně např. rozsudky ze dne 24. 4. 2008, sp. zn. 26 Odo 1790/2006,*

a ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 28 Cdo 1271/2011, a usnesení ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2766/2009). Dovolatelce je třeba přitakat potud, že mechanické (bez dalšího) převzetí ceníkových cen žalobkyně jako ceny obvyklé pro účely vyjádření peněžního ekvivalentu plnění, jež bylo dovolatelce bezesmluvně poskytnuto, ve světle citovaných judikatorních závěrů neobstojí, neboť objem a kvalita služeb, k nimž se použita ceníková cena pojí, se i podle výsledků dosud provedeného dokazování neshodovaly s objemem a kvalitou služeb, které byly žalované skutečně poskytnuty. Služby, které nebyly poskytovány v plném rozsahu či dokonce vůbec, musí být z ocenění vyjmuty. Bylo proto nezbytné posoudit, popřípadě s využitím odborného vyjádření či znaleckého posudku (§ 127 o. s. ř.), zda zvláštní, vyšší úroveň cen odchylojící se od základní sazby (a právě v tomto rozsahu) je v daném sektoru běžná a zda z ní tedy lze vůbec hodnověrně vycházet jako z ceny obvyklé. Srovnání s jinými autobusovými nádražími obdobných parametrů, byť v jiných městech, by přitom potřebná data pro takový závěr mohlo poskytnout.

18. Ohledně určení výše bezdůvodného obohacení odkazuje odvolací soud ještě na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2017 ve věci sp. zn. 23 Cdo 5105/2016, které je dle názoru odvolacího soudu použitelné i pro závazky vyplývající z o. z. Z jeho odůvodnění se podává: *Otázka určení výše bezdůvodného obohacení, které záleželo ve výkonech (např. v užívání cizí věci bez právního důvodu či na základě neplatné smlouvy) a nelze je vydat, je v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu řešena jednotně způsobem podávajícím se např. z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2578/98, uveřejněného pod č. 53 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000, podle něhož výši bezdůvodného obohacení určí soud podle své úvahy (§ 136 o. s. ř.) peněžitou částkou, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobné věci, zpravidla právě formou nájmu, a kterou by nájemce za obvyklých okolností byl povinen plnit podle platné nájemní smlouvy; pokud její výše není předpisem stanovena, určí ji soud podle své úvahy opírající se o finanční ocenění prospěchu, který účastníku užíváním věci vznikl. Majetkovým vyjádřením tohoto prospěchu je pak peněžitá částka, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobné věci zpravidla právě formou nájmu a kterou by byl nájemce za běžných okolností povinen plnit podle platné nájemní smlouvy; důvodně se tedy tato náhrada poměruje s obvyklou hladinou nájemného. Aby mohlo jít o částku skutečně „obvyklou“ vzhledem ke srovnávanému stavu, je nepochybné, že při srovnání musí být respektováno jak posuzované místo a období, tak charakter, stav i způsob užívání konkrétní věci (srov. též např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 25 Cdo 399/2001, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 1207/2007). Z citovaných závěrů vyplývá, že při stanovení obvyklé ceny je třeba přihlížet ke konkrétním skutečnostem, za nichž žalovaný věc užívá.*
19. V posuzované věci závěry soudu prvního stupně se zřetelem na citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR neobstojí, zejména s přihlédnutím k námitkám odvolatele uvedeným shora. Ve věci je třeba stanovit obvyklou cenu vynakládanou v daném místě a čase za služby téhož druhu znaleckým posudkem, který k důkazu navrhoval žalovaný již v nalézacím řízení. Nelze přitom vycházet z jím předloženého posudku, který bezdůvodné obohacení stanoví pouze v závislosti na ceně užívané nemovitosti a nebere vůbec v úvahu poskytované služby, nevychází z obvyklého nájmu, který by byl žalovaný povinen platit. Přitom, jak již bylo uvedeno, část služeb, které se týkají cestujících při využívání autobusového nádraží, byla žalobcem žalovanému poskytována stejně jako ostatním dopravcům. Sporné jsou pouze služby, které měl využívat sám žalovaný a které se týkají jeho zaměstnanců a jeho vozidel.
20. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně podle ustanovení § 219a odst. 2 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení podle ustanovení § 221 odst. 1 o. s. ř., neboť ke zjištění skutkového stavu je třeba provést další účastníky navržené důkazy, které nemohou být provedeny v odvolacím řízení (§ 213 odst. 3 a 4 o. s. ř.).
21. V dalším řízení soud prvního stupně, který je vázán právním názorem odvolacího soudu (§ 226 odst. 1 o. s. ř.), se bude znovu zabývat výší bezdůvodného obohacení, které užíváním nádraží žalovanému vzniklo. Vezme v úvahu tvrzení žalovaného, že některé služby, které využívali ostatní dopravci, mu nebyly poskytovány, a stanoví cenu obvyklou v závislosti na kvantitě a kvalitě služeb, kterých se žalovanému od žalobce dostalo, a to znaleckým posudkem, neboť k posouzení sporných skutečností je třeba odborných znalostí (§ 127 odst. 1 o. s. ř.).

22. V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud prvního stupně o náhradě nákladů řízení včetně náhrady nákladů řízení odvolacího (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není dovolání přípustné.

Brno 10. prosince 2019

JUDr. Jiří Vávra v. r.
předseda senátu